

Hans Christian Andersen - Zalán Tibor

A RÚT KISKACSA

Andersen meséjének bábszínházi változata

Bábok:

A RÚT KISKACSA
KACSAMAMA
SÁRGANYAKÚ KAKASKA
PIROSLÁBÚ TOTYOGÓ
KACSAHÖLGY
GÁCSÉR
NAGYGÁCSÉR
VADGÁCSÉR
A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE
ANYÓKA
KANDÚR
KURTALÁBÚ TYÚKOCSKA

1. jelenet

(Az udvar sarka, kis tavacska peremén. Kacsamama melengeti a tojásait. Dudorászik. Kíváncsiskodó szomszédok jönnek: Sárganyakú Kakaska és Piroskaparójú Totyogó.)

KACSAMAMA	Milyen kedves tőletek, hogy meglátogattatok! Kérlek, ne haragudjatok, hogy nem állok fel, de tojáskaim kell melengetnem, s tojáskaim melengetése most mindennél előbbre való.
SÁRGANYAKÚ KAKASKA	Ne zavartasd magad, Kacsamama. A legnagyobb cirmos kendermagra esküszöm, mostanság kell a tojáskaidnak megpattanniuk. Csak vigyázz, vigyázz!
PIROSKAPARÓJÚ TOTYOGÓ	Mit hallok? Még mindig nem jöttek ki a tojásból a csemetéid? Elég nyavalyás kis jószágok lehetnek.
KACSAMAMA	Ó, ne mondj ilyet az én kicsinyeimről, kedves Piroskák! Totyogó. Hiszen még nem is láttad őket!
SÁRGANYAKÚ KAKASKA	Ne vedd a lelkedre Kacsamama, amit ez a kényeskedő liba mond. A legnagyobb cirmos kendermagra mondom, ne legyen Sárganyakú Kakaska a nevem, ha a kicsinyeid nem a legszebb, legerősebb, legügyesebb, legokosabb kiskacsák lesznek a baromfiudvarban.
PIROSKAPARÓJÚ TOTYOGÓ	Ostoba hízelkedő...
SÁRGANYAKÚ KAKASKA	Irigy pulyka...
PIROSKAPARÓJÚ TOTYOGÓ	Pulyka ám a te káráló bácsikád!
SÁRGANYAKÚ KAKASKA	Az én káráló bácsikám nem pulyka, hanem tiszteletre méltó külföldi gentleman: valódi japán kakas.
PIROSKAPARÓJÚ TOTYOGÓ	Japán kakas! Meg kell szakadnom a röhögéstől! Tudod mit? Ilyen alapon az én nagybácsikám Márton lúd a Nils Horgersonból...
KACSAMAMA	Kedves szomszédok, kérlek, ha lehetne csendesebben vigadjatok, nem hallom, ha a kicsinyeim elkezdik a kopogtatni a tojások falát... <i>(kopogások a tojásokból)</i> Halljátok? Ti is halljátok? Kopognak... készülődnek... <i>(A tojások egyenként tűnnek elő Kacsamama szárnya alól, megpattannak, s egy-egy helyes, pelyhes kiskacsa ugrik ki belőlük. Elgágintják magukat, s máris beleloccsannak a vízbe.)</i>
SÁRGANYAKÚ KAKASKA	A legnagyobb cirmos kendermagra mondom, igazán helyes kis kacsukák.
PIROSKAPARÓJÚ TOTYOGÓ	Helyesek, de neveletlenek. Az egyik a lábamra lépett, és nem kért bocsánatot.
KACSAMAMA	Mit nem mondasz! Hiszen még alig születtek meg, hogyan kérhettek volna bocsánatot?

SÁRGANYAKÚ KAKASKA

Mondtam már, hogy ne törődj a Piroslábú Totyogóval. Bolond lyukból bolond szél fúj.

PIROSKAPARÓJÚ TOTYOGÓ

Ezt merted mondani rám, te nyámnyila szemétturkáló? Ezért még megfizetsz! *(Csőrért magasra tartva üldözőbe veszi Sárganyakú Kakaskát. Elrobognak.)*

KACSAMAMA

Végre! Igazán szeretem a szomszédokat, de meg kell mondjam, néha olyan terhes tud lenni a jelenlétük. Nem veszik észre magukat. A Sárganyakú Kakaska az örökös cirmos kendermagjával - a legnagyobb -, a Piroskaparójú Totyogó pedig az állandó sértéseivel és sértődéseivel... Gyerekek! Gyerekeim! Gyertek ide hamar! *(A kiskacsák odaúsznak hozzá.)* Én vagyok az anyátok. Szólítsatok csak Kacsamamának. El kell mondanom egy-két fontos dolgot a világról.

*Kicsi a kacsa, s a világ nagy,
jó ha ezt tudod, de meg ne riadj,
figyelj oda, hogy mit csinálsz,
hová lépsz, és miért állsz
meg, ha megállsz.*

*Kicsi a kacsa, de úszni szeret,
helyén legyen az eszed s a szíved
ha róka jön, vagy macska -
soha ne légy hát csacska
kacska fölöslegesen.*

*Kicsi a kacsa, de kényes jószág,
minden porcikád legyen csupa jószág,
de bújj el, amikor vihar jön,
és bújj elő, ha rád köszön
a napocska fent-
ről.*

*Kicsi a kacsa, a világ nagy,
nos, alkalmazkodj, hogy megmaradj,
mindent hová visz (legalább) egy út,
elkerülhetsz mindent, ami rút
és ami...
aki bánt...*

(A baromfiudvar kacsái vonulnak oda a fészekhez, izgatottak, hangoskodnak.)

KACSÁK

Gratulálunk, Kacsamama! Milyen gyönyörű gyermekek! A tartásuk... A járásuk... A hangjuk... A tolluk... A lábuk... A csőrük...

GÁCSÉR

(észreveszi az utolsó, fel nem pattant tojást. Szigorúan förmed rá Kacsamamára.) Hát az meg micsoda? Úgy látom, tojás. Kié ez az igen terjedelmes tojás?

KACSAMAMA (zavartan) Az... hm... az valóban egy tojás... természetesen az enyém... Jaj, teljesen elfelejtkeztem róla a nagy örömben...

GÁCSÉR Elfeledkeztem. Jó szöveg. És ezt az utolsó, igen nagyocskára sikeredett tojást ki fogja kikelteni, he? Netalán tán én?

KACSAMAMA Természetesen én.

GÁCSÉR Helyes. Megtudhatnám, mitől ilyen nagy ez a tojás?

KACSAMAMA Tudja, Gácsér úr, ez egy ilyen nagy tojás. Nyilván azért kell neki több idő a kikeléshez, mert ilyen nagy.

GÁCSÉR Nem kellett volna ilyen nagy tojást tojnia.

KACSAMAMA Valóban. De hát azt nem mi döntjük el, hogy kicsi-é, avagy nagy legyen a tojásunk.

GÁCSÉR Igaz. És mondja csak, nem záp?

KACSAMAMA Nem... nem hiszem.

GÁCSÉR Mert ha éppenséggel záp, akkor törjük össze, és dobjuk mindjárt a szemétdombra.

KACSAMAMA Nem! Azt már nem!

GÁCSÉR Mire vár, jóasszony? Nézze már meg, hogy ép-e a tojása.

(Kacsamama megkocogtatja a tojást.)

A RÚT KISKACSA (a tojásból) Tessék! Sajnos, nem tudok ajtót nyitni, a mamám még nem tanított meg rá.

KACSAMAMA Na látja! Mondtam, hogy minden rendben van a tojással.

(A Gácsér tanácskozik a többiekkel, majd peckesen visszatér Kacsamamához.)

GÁCSÉR A kacsatanács ülésezett és szótöbbséggel úgy határozott, hogy kap még egy kevés időt Kacsamama a tojás kikeltésére. De tessék igyekezni, kérem!

KACSAMAMA Igyekezni fogok.

GÁCSÉR Na, azért! Akkor lásson hozzá máris! Holnap ismét eljövünk szemrevételezni az eredményt.

(Játék következik. Az égen jár a nap. Lemegy, fölkel, időnként megjelenik a kacsatanács. Mindig ugyanazt a kérdést teszik fel - „Na, kikelt már?” -, s Kacsamama mindig ugyanazt a szomorú feleletet adja - „Nem, sajnos ma sem”. Mígnem egy napon, éppen a kacsák látogatásakor, megpattan a tojás.)

KACSAMAMA Végre. Tudtam, hogy nem kotlottam rajta napokig hiába! Siess már, kicsikém, hadd lássanak a jó rokonok.

GÁCSÉR Na, mi van? Tessék már siettetni azt a gyereket! Nincs nekünk időnk arra, hogy a maga lusta kiskacsáját várjuk naphosszat.

KACSAMAMA A gyermek születését nem szabad siettetni, Gácsér úr. A természet pontosan megüzeni neki, mikor kell a tojásból előbújni.

GÁCSÉR Jó, jó, akkor üzenje már meg neki a természet, hogy bújjon elő! Ha kérhetem. Csak ne bújócskázzék itt velünk ez a gyerek.

(A tojás felpattan, s megjelenik a nagy, szürke, rút kiskacsa. A zajosnak induló üdvözlés megbicsaklik, lekonyul. Dermedten nézik a ronda kis jószágot.)

GÁCSÉR Uram-atyám, milyen rút!

A RÚT KISKACSA Tessék? Mondott valamit, uram?

GÁCSÉR És a hangja... Mély, rekedt és reszelős és kellemetlen...

A RÚT KISKACSA Bocsásson meg nekem a hangomért, uram. Megkérdezhetem, önök közül kit tisztelhetek édesanyámként?

KACSAMAMA Én... én lennék...

GÁCSÉR *(súgva)* Ne vállalja... ez a rondaság nem lehet a magáé... ne vállalja...

A RÚT KISKACSA Anya... drága anyuska... olyan jó, hogy én... megszülettem...

KACSAMAMA Milyen bájos gyermek...

GÁCSÉR Ennyire nem lehet elfogult az anyai szem sem. Hát szép ez a kacska itt? Ez a kacska nem szép, hanem rút, esetlen, mit esetlen, otromba, szürke... valami... én még abban sem vagyok biztos, hogy őújszülöttsége *igazi* kacska.

A RÚT KISKACSA Igazán sajnálom, hogy rút külsőmmel megzavartam az önök vidám társaságát. Talán, ha elhagyom önöket, valamit javíthatok a helyzeten.

KACSAMAMA Úszni vajon tudsz-e, édesem?

A RÚT KISKACSA Úszni? Ha megpróbálnám, bizonyára tudnék.

GÁCSÉR Na, én ezt erősen kétlem.

KACSAMAMA Akkor nem próbáld meg... ne... féltetek, kicsikém...

GÁCSÉR Csak hadd próbálja meg! Egy kacsának tudnia kell úszni. Ha pedig nem kacska, akkor miért pofátlankodott közénk? Fulladjon meg az ilyen!

(A Rút Kiskacsa elindul a tavacska felé. Kacsamama megpróbálja visszatartani, de sikertelenül.)

KACSAMAMA Ne, kicsikém, még bajod esik...

A RÚT KISKACSA Legalább senkinek sem leszek útban többé... még meg sem születtem, máris mindenkinek baja van velem... *(A tavacska partjára érve megpillantja a képmását a víztükörben.)* Jé, egy másik kiskacsa. És milyen rút ez is... Jaj de jó, hogy ilyen rút... mert akkor nem csak én vagyok ennyire rút ezen a világon... Hé, te, válaszolj, ki vagy!

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE Én a tükörképed vagyok, Rút Kiskacsa. Te éppen így nézel ki. Én te vagyok.

A RÚT KISKACSA Akkor valóban igaza van ennek az elegáns úrnak. Legjobb, ha vízbe ölöm magamat! Isten veletek!

(Beleugrik a vízbe, Kacsamama aggódón felsikolt. Pár feszült, néma pillanat után felbukkan a Rút Kiskacsa, s gyönyörű tempókkal úszni kezd a többiek felé.)

*Én boldog vagyok, mert élek,
bár nem tudom még, milyen az élet,
így hát bevallom, kicsit félek,
hogyan amit én remélek
az egészen más, mint az élet...
de az, hogy beszélek
azt jelenti, hogy élek,
és már nem is félek
tőled élet...*

KACSAMAMA Hiszen mondtam én... milyen gyönyörűen úszik az én kis csúnyságom! Milyen szépen tartja a fejét a drága... És a formája is egész takaros... Ami igaz, az igaz, énekelni nem tud valami nagyon.

GÁCSÉR Ami igaz, az igaz. Nem tud. Úszni tud valamennyire... de akkor is randa. Sőt mi több: rút. Pfuj, de bitang rút kiskacsa... *(A kacsák eltotyognak a színről.)*

2. jelenet

(Zsibongó baromfiudvar. Különféle zenékre különféle állatok totyognak, táncolnak a színre. Amikor mind együtt vannak, a színpad szélén megjelenik Kacsamama a gyerekeivel. Sorba állítja őket, elsorolja az utolsó intelmeket. Elindul az „udvari etikett” szerinti színjáték.)

KACSAMAMA Megállni... sorba állni... így, kedveskéim... nagyon fontos nap ez a mai. Bemutatlak benneteket a baromfiudvarnak. Megjegyeztétek, amit mondtam? Illedelmesen viselkedni, ez a legfontosabb. Először az öreg kacsahölgyhöz mentek oda, szépen meghajoltok előtte.

KISKACSA1 De mama, az az öreg hölgy olyan gusztustalanul kövér...

KACSAMAMA Azért olyan kövér, te oktondi, mert rendkívül előkelő spanyol családból származik.

KISKACSA2 És mi az a piros rongy a lábán...

KACSAMAMA Az nem piros rongy, hanem az előkelőség jele... olyan térdszalag, vagy ilyesmi... lábszalag... rendkívül nagy ki-tüntetés... így különböztetik meg a többi kacsahalandótól... De elég a kérdezősködésből, szedjétek a lábatokat... Meg-állj! Nem ilyen tramplin! Jónevelt kiskacsa nem rakos-gatja csámpásan a lábát, úgy jár, ahogy a szüleitől tanulta, így ni! *(Mutatja.)* Menjetek szépen, és sipogjatok illedel-mesen! És vigyázni, el ne taposson valaki benneteket!

(A kicsinyek szófogadóan, fegyelmezett oszlopban elindulnak az udvarban lakók felé.)

PIROSKAPARÓJÚ TOTYOGÓ Oda nézzetek! Már csak ez hiányzott!

PULYKA Kik ezek a szerzetek itt, Piroskaparójú Totyogó? Hát most mondd meg, nem vagyunk még elegen ebben a kicsi kis udvarban erre a kevéske élelemre?

SÁRGANYAKÚ KAKASKA Szép, szép a nagy család, de ne a mi rovásunkra családoz-zanak itt mások... tűrhetetlen... el kell őket kergetni innen!

PULYKA *(meglátja a rút kiskacsát.)* Brrr. Csípjétek meg! Nem hiszek a szememnek. Micsoda ronda egy állat... Ki ez a ki-mondhatatlan csúfság? És ki merte idehozni... Takarodj innen te rémség, mert olyat csípek beléd... *(Belecsíp a Rút Kiskacsa nyakába.)*

A RÚT KISKACSA Mama, mamácska, engem itt bántanak...

KACSAMAMA Ne merje senki bántani az én kicsinyemet. Kinek ártott ez az ártatlan jószág? Hagyjátok békén, mert olyat tesztek!

A RÚT KISKACSA Hagyjátok békén, mert a mama olyat tesz...

PIROSKAPARÓJÚ TOTYOGÓ Nagyobb, mint egy becsületes kacsakölyök. Ezt nem teheti büntetlenül, igaz, Kakaska?

SÁRGANYAKÚ KAKASKA	A legnagyobb cirmos kendermagra mondom, rettenetesen rút. Ezért bizony legalább egy kiadós verést érdemel!
KACSAMAMA	Hiszen te azt mondtad még tegnap Sárganyakú...
SÁRGANYAKÚ KAKASKA	Az tegnap volt, Kacsamama, és a tavacska partján volt, Kacsamama. Most pedig a baromfiudvarban vagyunk, itt mások a törvények és a legnagyobb cirmos kendermagra esküszöm...
KACSAMAMA	Elég. Nem vagyok hajlandó tovább hallgatni a fecsegésedet... Köpönyegforgató, szégyentelen alak vagy...
SÁRGANYAKÚ KAKASKA	De az én köpenyem legalább szép, piros, nem olyan szürke, mint a te kiskacsádé...
KACSAMAMA	Majd adok én neked, te felfuvalkodott...
KACSAHÖLGY	Mi ez a zaj? Mi történik itt? Hozzátok elém a jövevényeket!
	<i>A nap, a keleten felkelő sincs olyan előkelő mint az én családom. A családfám oly magos, az eget, a csillagost karistolják ágai.</i>
	<i>Az idomaim hatalmasok, bögyömbe halfej és árpa sok belefér, hozzátok híveim. Itt minden csak az enyém, a tó, az udvar, s a vetemény, szolgáljatok, csak szolgáljatok en-ge-met!</i>
	<i>(A kiskacsák sorra meghajolnak a Kacsahölgy előtt.)</i>
KACSAHÖLGY	Szépek, nagyon szépek. Kimondottan takaros növésűek... jó a járásuk... és a modoruk is... Gratulálok, Kacsamama... <i>(Megpillantja a Rút Kiskacsát.)</i> hát ez... ez meg... ez egyenesen felháborító... ez is a tiéd?
KACSAMAMA	Természetesen. Nem túl takaros, de nagyon jólelkű teremtés.
KACSAHÖLGY	Neked elhiszem. De akkor is... valahogy olyan szerencsétlen a... formája. Valamit tenned kéne, nem gondolod?
GÁCSÉR	<i>(valahonnan előkeveredik)</i> Talán költse ki újra!
KACSAHÖLGY	Úgy van. Költsd ki újra, hátha jobban fog sikerülni.
KACSAMAMA	Azt nem lehet, kegyelmes asszonyom, azt, sajnos, nem lehet. De ne bánja a rútságát, mert szépen úszik, jó a modora, énekelni is tud valamennyire...
A RÚT KISKACSA	Óhajtja, hogy rázendítsek önnek egy nótára, asszonyom?

KACSAHÖLGY	Kegyelmes asszonyom, talán...
A RÚT KISKACSA	Kengyeles asszonyom, talán...
GÁCSÉR	Még van pofája szemtelenkedni...
A RÚT KISKACSA	Nekem kérem csőröm van, s nem pofám, uram... és én mindjárt énekelek ennek a szép kövér kengyeles asszonyságnak...
KACSAHÖLGY	Elég! Te elhallgass, te pedig ne merj itt a fülembé kornyikálni. Kacsamama! Miért ilyen idétlen ez a kiskacsa?
KACSAMAMA	Nem tudom, kegyelmes asszonyom. Talán túl sokat ült a tojásban.
KACSAHÖLGY	És te hagytad?
KACSAMAMA	Hagynom kellett, hiszen én kint voltam, ő pedig bent ült...
KACSAHÖLGY	Untat a történet. Szóval, nincs semmilyen hatékony módszered arra, hogy rendbe hozd ezt a rút kacsát?
KACSAMAMA	Nincs, kegyelmes asszonyom. De nem olyan nagy baj ám, hogy ennyire rút, hiszen gácsér... s a gácséroknál nem az a fontos, hogy milyen szépek, hanem az, hogy milyen erősek... életrevalóak...
GÁCSÉR	Ez neked gácsér? Ez neked erős? Ez neked életrevaló?
KACSAMAMA	Gácsérnak biztosan gácsér. Erősnek pedig még nem erős, de majd csak megerősödik. Akárki meglássa, erős legény lesz az én kiskacsám, és biztos vagyok abban is, hogy meg fogja állni a helyét az életben.
KACSAHÖLGY	Döntöttem. Maradhattok. Éreztétek magatokat otthonosan az udvaromban. De hozzatok nekem minél több halfejet. Emiatt a kis szerencsétlen miatt meg ne búsulj, Kacsamama. Majd csak lesz belőle is valami. A többi kicsinyed takaros, neked azokkal kell törődnöd. Hagyd a fenébe ezt a kis vakarcsot!
<i>(Kacsa hölgy lihegve elvonul. Még ki sem teszi a lábát a színről, a baromfiudvar lakói nekiesnek a kiskacsának. Csípik, tépik, rúgják, menekülne, hiába. Kacsamama alig tudja kimenteni a csőreik közül. Elmenekül kiskacsáival együtt.)</i>	
GÁCSÉR	Márpedig itt nem maradhat!
SÁRGANYAKÚ KAKASKA	Túlságosan nagy. Milyen alapon nagyobb máris... mint például én?
PIROSKAPARÓJÚ TOTYOGÓ	Elcsúfítja az egész udvart. Mit fognak ránk mondani, ha meglátják közöttünk ezt a rút baromfit?
PULYKA	Én, mint tudjátok, sarkantyúval és dagadó vörös vitorlával jöttem a világra. Azt hiszem, én igazi császárnak születtem. Nos, uralkodói minőségemben úgy döntöttem, velem egy udvarban nem élhet ez a randaság.

EGYSZERRE HÁRMAN

Szövetség... szövetség... szövetség... üzzük el innen ezt a szörnyeteget!

(Ismétlődő jelenet, felkelő nappal, lemenő nappal. Kacsamama megpróbál kiskacsáival beilleszkedni a baromfiudvar mindennapjaiba, de valamennyi felbukkanásukkor a lakók dühösen támadnak rá szegény kiskacsára, így sietve vonulnak vissza. A helyzet mind kilátástalanabbá válik. Először a kiskacsák lázadnak fel - „Bárcsak ne lennél a testvérünk...”, „Vanne el a macska, te rondaság...”, „Ez az utálatos szerzet nem a testvérünk...”, „Ne gyere a közeliünkbe, irtózunk tőled...” - majd Kacsamama is megelégteli az állandó kudarcot - „Ó, bárcsak ne hoztalak volna a világra...”, „miért vert meg a sors veled, te kis csúnyaság...”, „Tűnnél már el az életünkből...”. S elérkezik a pillanat, amikor már nem védik meg többé a támadásoktól. Kacsamamát és a kiskacsákat befogadja az udvar. A Rút Kiskacsa riadtan tiblából a baromfiudvar sarkában, s ha onnan elmozdul, azonnal rátámadnak a többiek.)

A RÚT KISKACSA

Lám, Kacsamama is magamra hagyott. Nem haragszom ám rá, hiszen neki a többiek boldogságával kell törődnie... én nagy vagyok és rút vagyok és fölösleges vagyok...és velem... és velem nem törődik senki... és engem senki sem szeret... Engem mindenki bánt... Elmenjek? Talán az lenne a legjobb. Elmenni... elmenni, de hová?

GÁCSÉR

(kihallgatta a kiskacsát) Eredj világgá, öcskös! Az való neked, a nagyvilág. A nagyvilág olyan nagy, hogy még a te csúnyaságod is elfér benne... akarom mondani, elvész benne. Ebben a kis udvarban nem jósolok neked túl nagy jövőt. Eredj, rút kiskacsa, mire vársz, eredj...

A RÚT KISKACSA

De én félek... Én a testvéreim közelében szeretnék maradni... Kacsamama mellett... én nem akarok innen elmenni... nekem itt van az... az... *otthonom*...

GÁCSÉR

Ne röhögtesd ki magadat, fiam. Tudod te mi az, hogy otthon?

A RÚT KISKACSA

Hát nem az az otthonunk, ahol élünk?

GÁCSÉR

Nekünk valóban ez az otthonunk. Nekünk igen. De neked nem. Mi itt boldogan élünk itt, szeretjük egymást, segítünk egymásnak, beszélgetünk egymással... de téged senki sem szeret, neked itt senki sem segít, veled itt senki sem beszélget, te kis szerencsétlen... eredj, eredj már... mire vársz?

A RÚT KISKACSA

De én... én itt...

GÁCSÉR

Hát jó. Megsúgok neked valamit, kisöreg. Véged van, ha nem tűnsz el a balfenékre. Megértetted? Véged.

A RÚT KISKACSA

Hová, uram? Nem egészen értem, hová kell eltűnnöm! Hol van az a balfenék?

GÁCSÉR

Ne kérdezősködj! Tűnj el, fuss, amerre látsz. A pulyka egész éjjel a rettenetes fényes-éles sarkantyúját fényezte-élezte, hogy feldaraboljon vele... lám, már jön is! És milyen mérges... Ha ez elkap... lesz itt darabolás-sarabolás...

A RÚT KISKACSA

(meglátja a dagadó vörös taréjjal közeledő pulykát) Jaj... azt hiszem, igaza van uraságodnak... futok... futnék, de merre?

GÁCSÉR

Fuss... fuss... repülj... erre! *(A Rút Kiskacsa átröppen a kerítésen.)*

GÁCSÉR

Hurrá! Győztünk! Akkor lássunk, amikor a hátunk közepét, te kis randaság!

PULYKA

Győztünk! És? Miért kell ezen csodálkozni? Így természetes. Az erős megmarad, a gyenge elpusztul. Vagy elpucol. *(Észreveszik a jelenetet végignéző Kacsamamát, aki csendesen sírdogál.)* Te meg ne bögj! Ez neki is jobb így, meg nekünk is. Így lesz jó ez mindenkinek! Csak menjen... csak hadd menjen...

3. jelenet

(Kacsák a nádasban. Ébrednek.)

- NAGYGÁCSÉR Fertelmes éjszaka volt, kedves VadGácsér. Az állandó tücsökciripelés az agyamra megy.
- VADGÁCSÉR Az semmi. Egész éjjel ragyogott fent az égen a hold, alig hunytam le miatta a szememet.
- NAGYGÁCSÉR Békáról álmodtam, kövér, megadó békácskáról, aki előttem ült egy nádszálacsán, nekem csak a fejemet kellett megmozdítanom, hogy ham, bekapjam ökelmét. A számba röpült a sültbéka...
- VADGÁCSÉR Mázlista. Én azt álmodtam, hogy üldözőbe vett egy, mit egy, kettő, mit kettő, száz fekete macska, úztek-hajtottak, egyszerre eszembe jutott, hogy tudok repülni, nyomban fel is repültem, nos, akkor pedig egy sas, mit egy, kettő, mit kettő, száz kettő vett üldözőbe, fogyott a levegőm, már alig bírtam emelni a szárnyamat, amikor megpillantottam egy tavat, rögtön eszembe jutott, hogy a sasok nem tudnak úszni, belecsapódtam a vízbe, de ott üldözőbe vett egy hatalmas csuka, mit egy, kettő, mit kettő, három, mit három, háromszáz rettenetes nagy csuka, nem is csukák voltak, hanem egyenesen cápák...
- NAGYGÁCSÉR *(hatalmasat ásít)* Folyton ezt meséled, ostoba VadGácsér.
- VADGÁCSÉR Mert folyton ezt álmodom, tisztelt NagyGácsér. Lehetnél hozzám kedvesebb is néha...
- NAGYGÁCSÉR Nem tudod, mikor indulunk tovább?
- VADGÁCSÉR Talán holnap... talán holnapután... csak annyi biztos, hogy előbb-utóbb el fogunk indulni.
- NAGYGÁCSÉR Ne mozdulj!
- VADGÁCSÉR Jaj, de rám ijesztettél. Hiszen meg sem mozdulok.
- NAGYGÁCSÉR Ha mozdulnál, akkor ne mozdulj! Valaki van itt rajtunk kívül... érzem.
- VADGÁCSÉR Hatalmas megérzés. Legalább kétszáz vadkacsa tanyázik még rajtunk kívül a nádasban.
- NAGYGÁCSÉR Nem, nem. Egészen közel hozzánk, közelebb, mint gondolnánk, valaki itt lapul a nádban.
- VADGÁCSÉR Jaj, csak nem egy, mit egy, kettő, mit kettő, kétszáz macska, vagy róka, vagy menyét, vagy nyuszt, vagy nyest, vagy mit tudom én, micsoda...
- NAGYGÁCSÉR Lehet, hogy harc lesz. VadGácsér, készülj a harcra!

VADKACSA1 Ne fecsegi annyit! Elcsavarogtál és kész. Tűnj el innen, ez egy rendes család.

A RÚT KISKACSA Család? Nekem is volt családom. Most meg nincs családom. Nem fogadnátok be?

VADKACSA3 Még mit nem? Hát nem látod, milyen szépek, színesek, ápoltak, gondozottak vagyunk? Egy szót se többet erről!

VADKACSA3 Hallottad, ronda kiskacsa, fel is út, le is út... de inkább le.

NAGYGÁCSÉR Mit bántjátok itt szegény párát. Nekem tetszik. Annyira csúnya, hogy már-már szép.

VADGÁCSÉR Igaz, hogy az előbb rendesen megijesztett, de mit mondjak, nekem sem ellenszenves. Amondó vagyok, nem kellene vele ilyen csúnyán bánnunk.

NAGYGÁCSÉR Itt a szárnyam, nem disznóláb, állj be közénk, rút kis pajtás!

A RÚT KISKACSA Nagyon kedves öntől... én szívesen...

VADKACSA2 Csak azután baj ne legyen ebből a nagy barátkozásból...
(*A kacsák hangos gágogással eltotyognak.*)

VADGÁCSÉR Most figyelj, apuskám. Van itt a közelben egy nádas. Az a nádas telisteli van szemrevaló vadlibuskával.

NAGYGÁCSÉR Lubickolnak, csapkolódnak - és valamennyi gyönyörű kácsakislány...

VADGÁCSÉR Mi meg udvarolni fogunk nekik, és majd szerelmesen azt fogják felelni a gágogásunkra, hogy gá-gá-gá...

NAGYGÁCSÉR Meg még azt is, hogy gi-gá-gá-gi-gá-gi-gá...

VADGÁCSÉR Ott talán még neked is akad valaki, még ha olyan csúnya vagy is... amilyen... egy kicsi kacsalány... mit egy... azaz... legfeljebb egy... talán...

A RÚT KISKACSA De én még nem tudok udvarolni...

NAGYGÁCSÉR Nem gond. Megtanítunk. Jól figyelj!
(*Felkapaszkodnak a horgásztégre. Illegetik magukat.*)

VADGÁCSÉR *Ki a mellet, be a hasat,
igazi gácsér sikert így arat,
tollad legyen zsíros, fényes,
igazi gácsér erre kényes,
hangod legyen mély és erős,
igazi gácsér csak így lesz hős,
mit hős, mit hős, mit hős, nős...
fejed tartsd fel, rázd a farkad,
igazi gácsér ilyen alkat,
el ne feledd...*

(Lövések dörrennek, a két gácsér holtan fordul bele a vízbe. Körben a kacsák hangos szárny-csapkodással felrepülnek, újabb lövések, kacsák hullanak bele a vízbe, lőporfüst, kutyák ugatása, kiabálás. Váratlanul egy hatalmas nyelv a jelenik meg a remegve lapuló kiskacsa fölött, majd kirajzolódik a hozzá tartozó vadászkopó rettenetes feje is. Szemei vadul villognak, felhúzott ínyében fenyegetően villannak meg a nagy fogak.)

KUTYA	Ez meg kiféle szerzet?
A RÚT KISKACSA	A Rút Kiskacsa vagyok.
KUTYA	Azt látom, hogy rút vagy, de nincs igazán kacsiformád.
A RÚT KISKACSA	Ha nincs, akkor milyen formám van?
KUTYA	Olyan semmilyen formád nincs, kishaver.
A RÚT KISKACSA	Meg tetszik enni engem?
KUTYA	Hát... hm... tulajdonképpen azt kellene tennem... de... van neked elég bajod ezzel a külsővel, komám... csak élj... csak élj... élj, ahogy tudsz... majd csak megesz valaki más... <i>(Visszahúzódik a fej.)</i>
A RÚT KISKACSA	Hála istennek! Olyan rút vagyok, hogy még a kutya is átallott a fogai közé kapni. Úgy látszik, én már a kutyának se kellek. <i>(Belenéz a vízbe, meglátja a tükörképét.)</i> Na, mit szólsz ehhez, te ott?
A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE	Szerencséd volt. De nem lesz mindig ilyen szerencséd. Jó lesz vigyáznod, kiskacsa!
A RÚT KISKACSA	Te, figyelj, olyan egyedül érzem magam ezen a világon...
A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE	Majd csak rátalálsz a társaidra.
A RÚT KISKACSA	Vannak nekem társaim? Te nem lehetnél a társam?
A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE	Csak várj türelmesen, s akkor megtalálod őket. Én... én csak a tükörképed vagyok. Mindig melletted leszek, de sohasem válhatok igazi társaddá. Hús-vér barátot szerezz!
A RÚT KISKACSA	Várjak, de meddig kell még várnom? Hús-vér barátot szerezz! Könnyű azt mondani! Te is csak fecsegsz, ostoba!
A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE	Nem haragszom rád. De azt tanácsolom, most fuss, eredj, mielőtt a vadászok ideérnek, vagy valamelyik másik kutyájuk a nyomodra akad!

4. jelenet

(Néma jelenet: a vihar. A kiskacsa rohan, rohan, körben tombolnak az elemek. Zuhog az eső, villámok cikáznak, fák dőlnek ki, leveleket fúj a szél a nézők közé, esőpermetet; ijesztő, rettenetes világállapot a színpadon és a nézőtéren. A Rút Kiskacsa csak fut, csak fut, amikor egy ütött-kopott viskóhoz ér. A szél tépi a cserepeit, leszaggatja a zsalugátereit, az ajtót is kicsapja, éppen jókor, a kimerült kiskacsa besurran a résen.)

5. jelenet

(Reggel a házban. Az Anyóka ébred fel elsőként. Megvakarja a fejét, megvakarja a nagy duda orrát, megvakarja a hátát. Kikel az ágyból, begyűjt a sparheltbe. Motozására felriad a Kandúr és a Kurta Lábú Tyúkocsk is.)

ANYÓKA Na, kedveskéim, hát felébredtetek? Mindjárt kaptok valami finomságot tőlem reggelire. *(Megsimogatja a Kandúr hátát, csakúgy röpködnek a szikrák a levegőbe.)* Te kis varázsló, te...

KURTA LÁBÚ TYÚKOSKA *(megpillantja a sarokban a Rút Kiskacsát.)* Jaj! Nem hiszek a szememnek! Mi az ott a sarokban?

ANYÓKA Mi van veled, kedvesem? Kis oktalan! Csak nem vagy fél-
tékeny a Kandúrra?

KANDÚR *(szintén észreveszi a Rút Kiskacsát. Hátát felgömbíti, nagyokat fúj, hánnya a szikrákat.)* Rettenetes, rettenetes...

ANYÓKA

Mi van ma veletek? Nem szoktatok ennyire haszontalanok lenni... te csak tojod szépen tovább a nagy tojáskákat, te meg szórd a szikrákat a selymes szőrödből... minden úgy legyen, ahogy eddig volt... ti vagytok az én gyermekeim... mi van veletek, kedveskéim... mégis... *(Ő is észreveszi a kiskacsát. A rövidlátók jellegzetes vaksiságával veszi szemügyre.)* Ó, milyen szép, nagy, hizott kacska tisztelte meg a hajlékunkat! Ez már igen. Fog nekünk tojni szép nagy tojáskákat, s lesz kacsatojásunk is... ha csak nem gácsér őkelme... de azt nem ajánlom neki, hogy az legyen... no, de meglátjuk... Hé, te kacska, ott a sarokban! Kapsz tőlem kukoricácskát, de tojjál ám szép nagy sárga tojásokat, hallod-e? Itt mindenkinek megvan a dolga. A Kandúr görbíti a hátát, szikrát szór elő a szőréből, a kurta lábú tyúkocska meg minden nap legalább egy rendes nagy tojást tojik nekünk.

A RÚT KISKACSA Ahogy elnézem, jól elvagytok ti itt hármásban.

KURTA LÁBÚ TYÚKOSKA Hát éppen ez az. Mi eddig nagyon jól megvoltunk nélküled.

KANDÚR Felfogtad? Mi... megvoltunk... nélküled. Érted már? Nélküled. Én vagyok itten a háziúr, a kurta lábú tyúkocska pedig a háziasszony. *Mi ketten vagyunk a világ másik fele.* Felfogtad? A világ jobbik fele. Ezért aztán ez az Anyóka is csak legfeljebb háziszolga lehet nálunk.

A RÚT KISKACSA Én nem akarok beleavatkozni, de mit tudtok ti, amit „a világ egyik, rosszabbik fele - példának okáért én - nem tud”?

KANDÚR Tudsz-e például tojni, nagyokos?

A RÚT KISKACSA Azt bizony nem.

KANDÚR Akkor fogd be azt a rusnya csőrödet!

A RÚT KISKACSA Éppenséggel befoghatom... de nem rusnya, tudd meg!

KANDÚR Én is kérdezek valamit, nagyokos. Föl tudod-e görbíteni a hátadat, úgy, ahogyan én?

A RÚT KISKACSA Azt éppenséggel nem.

KANDÚR Dorombolni *pedig* tudsz-e?

A RÚT KISKACSA Azt sem... éppenséggel.

KANDÚR *(felbátorodva, haraggal)* És tudsz-e szikrákat előhányni a tollaidból, nagyokos?

A RÚT KISKACSA Azt pedig... azt pedig végképp nem.

KANDÚR Akkor ne ellenkezz az okosabbal, kis hülyém!

KURTA LÁBÚ TYÚKOCSKA Akkor fogd be a csőrödet, kis hülyém!

KANDÚR Akkor takarodj a sarokba!

KURTA LÁBÚ TYÚKOCSKA A sarokba, azt mondtuk, te ronda kis jószág!

ANYÓKA Eredj a sarokba, ha azt mondják, ne ellenkezz! És igyekezz rengeteg tojást tojni nekünk, mert különben fel is út, meg le is út...

A RÚT KISKACSA De hát én azt hiszem... tudjátok...

ANYÓKA Nem azt mondtuk, hogy vitatkozz, hanem azt, hogy irány a sarokba - tojni!

(Az ablak előtt felkel a nap, lemegy a nap. A másik három állandóan ellenőrzi a kiskacsát, sikerült-e már tojást tojnia. Egyre nagyobb méltatlankodással veszik tudomásul a kiskacsa „eredménytelenségét”).

KURTA LÁBÚ TYÚKOCSKA Ebből baj lesz, meglátod. Egyre fogy a türelmünk. Az Anyóka előbb-utóbb ellátja a bajodat a seprűjével.

A RÚT KISKACSA Olyan különös érzeteim vannak. Én például egyszer úszni szeretnék, másszor szállni a hatalmas égen...

KURTA LÁBÚ TYÚKOCSKA Te teljesen meghibbantál. Agyadra ment a semmittevés. Tojjál nagy tojáskákat az Anyókának, az legyen neked a fontos...

KANDÚR	Vagy tanulj meg dorombolni, szikrákat hányni a szárnyaidból...
KURTA LÁBÚ TYÚKOCSKA	És mielőbb gyógyulj ki a bolondságaidból!
A RÚT KISKACSA	Hát nem értitek meg, hogy úszni akarok? Beletoccsanni a vízbe, érezni, hogy összecsap a fejem felett a víz, alábukni, felbukkanni, alábukni, felbukkanni...
KURTA LÁBÚ TYÚKOCSKA	Ez teljesen megháborodott. Úszni - micsoda baromság! Kérdezd csak meg a Kandúrt - mivel ő a legokosabb állat a világon, adhatsz a véleményére -, hogy szeret-e úszkálni, lebukni meg felbukkanni... na, kérdezd csak meg?
A RÚT KISKACSA	Mondd, Kandúr, szeretsz te... akár egy kicsit is... úszni, úszkálni, lebukni, felbukni...
KANDÚR	Utálok, utálok... az úszás a legförtelmesebb dolog a világon... de ha nem hiszel nekem, akkor az anyókánál érdeklődj...
ANYÓKA	Nálam ne érdeklődj, mert én főképp nem lelem örömet az úszkálásban, az én fejem felett csak ne csapjanak össze azok a hullámok... repülni meg egyenesen irtóznék...
A RÚT KISKACSA	Ó, attól tartok, ti nem értetek meg engem.
KURTA LÁBÚ TYÚKOCSKA	Mit gondolsz, ki fog megérteni, ha a világ egyik fele, a jobbik sem ért meg? Talán okosabbnak képzeled magadat a Kandúrnál, az anyókánál... s talán még nálam is?
ANYÓKA	Verd ki a fejedből ezeket az ostobaságokat, s köszönd a teremtődnek, hogy ilyen jó helyre vezérelt... te otthontalan csavargó!
HÁRMAN EGYÜTT	<i>Itt van meleg szobád - csak tartsd a szád! Itt rád három bölcs vigyáz - csak tartsd a szád! Itt a jó társaság - csak tartsd a szád! Tanulj meg legalább dorombolni, tanulj meg legalább tojáshozni, tanulj meg legalább megalázkodni megalázkodni, megalázkodni...</i>
A RÚT KISKACSA	Azt már nem! Azt sohasem!
HÁRMAN EGYÜTT	Akkor menj innen! Akkor húzz innen! Akkor takarodj innen el!
A RÚT KISKACSA	Megyek is, nem kell engem küldeniektek!
ANYÓKA	Még neki áll feljebb!
KANDÚR	Összehord itt hetet-havat ez a rút, ostoba...

KURTA LÁBÚ TYÚKOCSKA	Nem tud tojni, nem tud dorombolni, nem tud szikrákat szórni!
HÁRMAN EGYÜTT	Menjen el! Menjen el! Menjen el!
A RÚT KISKACSA	Hát jó. Elmegyek. El, a messzi nagyvilágba. Meg fogom találni az otthonomat.
KURTA LÁBÚ TYÚKOCSKA	Hát csak eredj, ha nincs maradásod!
KANDÚR	Miért nem mész? Eredj már! Ott aztán úszhatsz, repülhetsz... Mire vársz?
A RÚT KISKACSA	Nem is tudom. Talán egy jó szóra tőletek... még ha az búcsúszó is lenne... vagy köszönésre...
ANYÓKA	Azt várhatod, semmirekellő! Hozom a söprűt, azzal látom el a bajodat!
A RÚT KISKACSA	Ne fáradj, vén boszorka... futok!

6. jelenet

(A kiskacsa bolyongása következik. Járja a világot, úszkál, báméskodik, oda-odacsapódik egy-egy madárcsoporthoz, de sehol sem fogadják be szívesen.)

Faleveleket perget az ősz a színpadra, a nézőtérre. Sárga, vörös színekkel telik meg a világ.

Azután elsötétül minden, hideg árad szét a színházban - télszag. Hollócsapat húz át lomhán a színpadtér fölött, egyik leszáll egy palánkra, károg. A Kiskacsa riadtan figyeli maga körül a megváltozott világot.

Egy furcsa, fényekkel derengő estén nagy csapat hattyú emelkedik fel egy bokorból. Méltóságteljesen úsznak át a nézőtér fölött, nagyok, hófehérek.)

A RÚT KISKACSA Kik vagytok, gyönyörű lények? Talán tündérek? Tudom már! Angyalok vagytok - azért lehettek ilyen gyönyörű szépek.

HOLLÓ Ezek angyalok? Nevetséges. És a tolluk is milyen szintelen, fakó.

A RÚT KISKACSA Te ismered őket?

HOLLÓ Ismerni ugyan nem ismerem őket, de tudom, hogy nagyon nyafka népség. Nem szeretik a hideget. Minden telet a napfényes tengerparton töltenek.

A RÚT KISKACSA Miért, mi a bajuk a téllel?

HOLLÓ Ostoba madarak ezek. Nem szeretik a havat, a hideget.

A RÚT KISKACSA Mi az a hó?

HOLLÓ A hó? Nemsokára meglátod. Az nagyon szép valami, olyan fehér, hull, aztán kár, hogy elolvad.

A RÚT KISKACSA Akkor miért nem szeretik ezek a... ezek a... te, holló, kik is ezek a nagyon szép fehér madarak?

HOLLÓ Ja, ezek hattyúk, kérlek. És elpusztulnának a hóban.

A RÚT KISKACSA Te holló! Miért van az, hogy úgy vágyódik a szívem utánuk? Miért érzem úgy, hogy hozzájuk tartozom? Miért vágyakozom utánuk szállni a messzi tengerekhez?

HOLLÓ Mert ostoba vagy, te rút kiskacsa. Eredj inkább, s keress meleg helyet magadnak, különben megfagysz te is! Nem kiskacsáknak való a közelgő hatalmas tél.

A RÚT KISKACSA Azt is megmondanád, hová menjek?

HOLLÓ Hát mi vagyok én? Az anyád? Felejts el, te kis szürkesség! *(Durcásan elrepül)*

A RÚT KISKACSA Hogy felejtslek el? Azt nem lesz nehéz, te gyászhuszár. Őket viszont - hogy is mondtad? hattyúkat? - már soha nem fogom elfelejteni. Bárcsak közöttük lehetnék... *(Megpillantja maga előtt vízben a tükörképét.)* Hát te mit szólna ehhez?

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE Én semmit.

A RÚT KISKACSA Mégis, hogy gondolod? Nem túl elegáns urak és hölgyek ezek a hatyúk hozzám?

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE Hát, ahogy így elnézlek... attól tartok, igen.

A RÚT KISKACSA Neked be merem vallani, valami azt súgja... itt belül... ugye, itt a szívem lakik... hogy elszállt velük a meleg tengerekhez az... ízém... na... az... otthonom...

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE Ha elszállt, hát elszállt. Amiatt ne bánkódj. Tavasszal biztosan visszajönnek. Csak kibírd tavaszig!

A RÚT KISKACSA Miért, mi történhet velem?

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE Például meg fogsz fagyni a hidegben. Jön a hó, a jég.

A RÚT KISKACSA Mit kell tennem, hogy meg ne fagyjak?

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE Maradj itt a vízen. De állandóan mozognod, úsznod kell. Mozogni és úszni. S egyet jegyezz meg nagyon! Amíg engem látsz, addig nem kell félned. De ha én eltűnök a szemed elől, akkor nagy bajba kerülsz.

A RÚT KISKACSA Ne félts te engem. Mozogni fogok, úszni fogok, amíg az enyéme visszatérnek.

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE Mit mondtál? Kik térnek vissza?

A RÚT KISKACSA Milyen érdekes... azt mondtam, hogy az enyéme...

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE Nézz oda! Az első hópehely... Készülj rút kiskacsa, beköszöntött a tél.

(A kiskacsa úszik, szakadatlan úszkál, a jég azonban egyre közelebb húzódik a tavacska közepéhez.)

A RÚT KISKACSA Sok van még?

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE Még alig kezdődött el. Csak ússz, ússz tovább!

(A kiskacsa mind fáradtabban és fáradtabban úszkál.)

A RÚT KISKACSA Sok van még?

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE Még csak a közepénél járunk. Ússz, ússz tovább!

(A jég egyre közeledik hozzá, törnie kell lábával a jeget, már alig marad helye az úszáshoz.)

A RÚT KISKACSA Sok van még? Már teljesen elgémberedett a lábam... töröm a jeget... a... elhagy az erőm...

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE Tarts ki még egy kicsit, már csak napok vannak hátra...

(A kiskacsa már mozdulni sem bír, a jég körülfogja.)

A RÚT KISKACSA Sok van még... Hé, nem látlak... nem látlak... nem válszolsz... akkor nagy baj van... akkor végem... akkor most meg fogok halni... *(Fejét leejti, belefagy a jégbe.)*

(Hirtelen fényes golyó szánt végig az égen, a pacsirta. Dalolni kezd.)

*Csak egy villanás
az égen, és itt vagyok,
tavaszod hoztam
föld, virulásod.
Már nem hópehely zuhog:
cseresznyevirág.*

HOLLÓ

Hát te mit keresel itt? Kár, de még nem jött el az idő.
Még tél van.

PACSIRTA

Tévedsz, fekete barátom. A ti időkért véget. Tavasz van.
Nézd csak a felkelő napot!

*(Nagy nap kel fel a horizonton, fénye szétárad a világban. Elolvad a jég, s a jég alól pompás
hattyú emelkedik az ég felé. Méltósággal szárnyal a kékségben - a nézőtér fölött.)*

A RÚT KISKACSA

Repülök! Élek! Talán a jég, a tél teszi, hogy tudok repülni.
Hiszen mindig is erre vágytam.

*Ezt még nem hiszem el: de repülök,
széllel szárnyalok fent a magasban,
szárny emel, testem könnyű, szédülök,
s félek is a felhők közt magamban.*

*Mindig erre vágytam és most élem
a megálmodott szárnyalásokat,
lent a világ akárcsak egy képen
virágot és fákat nyújtogat fel,*

*fel, fel, fel, a magasba fel,
hol a szívvel fény felesel,
hol a nap aranya közel,
hol a felhő kék árnyat lehel;
fel, fel, fel, a magasba fel,
hol a szabadság énekel,
ahol a lélek otthonra lel,
kövess barátom, s boldog leszel!*

*Annyi kint és szégyent éltem lent át,
rút kiskacsa, kit senki sem szeret,
csíptek, rúgtak, vágta, mint a répát,
és rosszak voltak hozzám az emberek.*

*Testvéreim pokolra kívántak,
szegény mama, szégyellt és elhagyott,
elfordultak tőlem, ha megláttak,
sírtam, de most végre fent vagyok; fent,*

*fent, fent, fent, a magasban fent,
hol a szívvel fény felesel,
hol a nap aranya közel,
hol a felhő kék árnyat lehel;
fent, fent, fent, a magasban fent,
hol a szabadság énekel,
ahol a lélek otthonra lel,
kövess barátom, s boldog leszel!*

Milyen különös a világ innen fentről! A kertekben almafák pompáznak, orgonák virágzanak, a mezőn gyermekek játszanak... milyen szép is a tavasz... az élet... *(Három hattyú tűnik elő a bokrok közül, kecsesen ringatóznak a vízben.)* Hattyúk! És milyen felségesek! Milyen jó lenne leszállni közéjük... de hogyan is jönnék én ehhez, A Rút Kiskacsa, akit még a baromfiudvar lakói sem fogadtak be maguk közé... nem, eldöntöttem, leszálllok! Leszálllok kötétek királyi madarak. Azt se bánom, ha halálra vagdaltok, amiért ilyen rút létemre közétek merészkedem. Inkább ti öljetek meg, mint kacsák, tyúkok csípjenek és tépjenek, pulykák vágjanak szét, szolgálók rugdossanak, és az is bizonyos, hogy még egy telet már nem élnék túl úgysem. *(Leereszkedik a vízre, amazok feléje úsznak.)* Máris jönnek. Csak gyertek, csak öljetek meg. Nem fogok védekezni - megadom magam. *(A vízre pillant, de ott egy gyönyörű másik hattyút lát a Rút Kiskacsa tükörképe helyett.)* Mit is mondott a tükörképem? Hogy ha nem látom, akkor nagy baj van? És most nem látom. Mondd te szép lény, hogyan kerültél az én tükörképem helyére a vízbe?

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE

Nem ismersz meg, ugye?

A RÚT KISKACSA

Nem én. Találkoztam már uraságoddal valahol?

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE

Bizony, hogy találkoztunk, mégpedig nem is egyszer. Én a tükörképem, régi barátod vagyok.

A RÚT KISKACSA

De a hangod...

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE

A tiéd is megváltozott.

A RÚT KISKACSA

És a külsőd... a királyi tollazatod... a szépen hajló nyakad... a piros csőröd...

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE

Ez te vagy... te épp ilyen szép vagy, ha nem szebb, hidd el!

A RÚT KISKACSA

És ez hogyan lehetséges?

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE

Ha valaki hattyútojásból kelt ki, az akkor is hattyú marad, ha baromfiudvarban nevelkedett fel.

A RÚT KISKACSA

Tehát én hattyú vagyok?

A RÚT KISKACSA TÜKÖRKÉPE

Az ám. Mégpedig a legszebb, akit valaha is láttam.

(Hattyútársai érdeklődve siklanak feléje, a levegőből is újabb és újabb hattyúk szállnak le a tavacskára.)

HATTYÚK

Új hattyú! És milyen szép! Ő a legszebbik közöttünk! Olyan, mint egy igazi herceg... egy igazi király... *(Az öreg hattyúk meghajtják a fejüket a Rút Kiskacsa előtt, aki ijedtében a szárnya alá dugja a fejét. Nevetnek.)* És milyen szégyenlős... És milyen szerény... *(Úszkálnak egy ideig, majd a Rút Kiskacsa a hattyúcsapat élére áll.)*

A RÚT KISKACSA

Álmodni sem mertem volna ennyi boldogságról, barátaim. Indulhatunk? *(Sorra felrepülnek, kerengnek a tó fölött, várják egymást. A kis tó partján Kacsamama jelenik meg, új kiskacsáit hozza úszni. A délceg kiskacsák után, lehajtott fejjel, egy rút kiskacsa bandukol. A hattyúvá vált kiskacsa fölējük röppen egy pillanatra.)* Hé, te!

AZ ÚJ RÚT KISKACSA

Nekem tetszett szólni, királyi felséged?

A RÚT KISKACSA

Neked, neked. Sose búsulj ám, hogy ennyire csúnya vagy és boldogtalan. Én is voltam ilyen rút kiskacsa. Jövő tavasszal visszajövök érted!

AZ ÚJ RÚT KISKACSA

Milyen kedves... kár, hogy hazudik...

(A távolodó hattyúk dala finálévá erősödik.)

*Fel, fel, fel, a magasba fel,
hol a szívvel fény felesel,
hol a nap aranya közel,
hol a felhő kék árnyat lehel;
fel, fel, fel, a magasba fel,
hol a szabadság énekel,
ahol a lélek otthonra lel,
kövess barátom, s boldog leszel...*

-&-